

Вплив батьків на формування самооцінки у дітей молодшого шкільного віку

Олена Гомель

*магістрантка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: homelos@krok.edu.ua*

Ганна Склярва

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: honcharovago@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9366-4591*

За останнє десятиліття в Україні намітилася низка тривожних тенденцій, які свідчать про кризові явища в житті української сім'ї, що зачіпають як подружні, так і дитячо-батьківські відносини. Сім'ї, без сумнівів, належить визначальна роль в процесі розвитку особистості та її самосвідомості, вплив сім'ї набагато перевищує інші виховні дії. Отож, одним з найважливіших завдань суспільства є забезпечення та реалізація прав дитини на гармонійне виховання в сім'ї, що передбачає розвиток її особистості та становлення адекватної самооцінки.

Період життя дитини від 6 до 10 (11) років називається молодшим шкільним віком. При визначенні вікових меж враховуються особливості психічного і фізичного розвитку дітей, береться до уваги перехід від ігрової до учбової діяльності, яка стає провідною. Зі вступом дитини молодшого шкільного віку до школи її самосвідомість набуває нового рівня, проявляється як внутрішня позиція. Молодший школяр починає самовизначатися як суб'єкт навчальної діяльності, у нього формується «Я-образ» – результат усвідомлення глибинної суті своєї особистості, що дає змогу відрізнити себе від інших. У молодшому шкільному віці розширюється сфера соціальних контактів, що також впливає на первинну Я-концепцію особистості [3, с. 170].

Взаємини батьків і дітей молодшого шкільного віку – складне й суперечливе питання через прихований характер людських відносин, та труднощі «зовнішнього проникнення» в них. У житті кожної особи батьки грають значну і відповідальну роль. Вони надають перші зразки поведінки. Завдяки правильній позиції батьків молодший школяр створює про себе певну думку, формує самооцінку [1, с. 390].

Коли батьки розуміють, що від них залежить розвиток особистості дитини молодшого шкільного віку, то поводяться так, що всі їх вчинки і поведінка сприяють формуванню такого розуміння дитиною цінностей, яке вони хочуть їй передати. Такий процес виховання можна вважати свідомим, оскільки контроль батьків над своєю поведінкою, ставленням до інших людей, увага до сімейного життя, дозволяють виховувати дітей молодшого віку в сприятливих умовах, сприяючих їх всебічному розвитку [4, с. 224].

І навпаки, атмосфера напруженості в сімейній ситуації діє на дитину молодшого шкільного віку негативно. Дисгармонія сімейних відносин дає зразки

непостійності, ворожості і асоціальної поведінки, агресивності, що призводить до неадекватної самооцінки. Незадоволення потреб особистості молодшого шкільного віку швидко виявляється в порушеннях поведінки і у формуванні негативних рис особистості [2, с.55]. Відомо, що поява порушень поведінки, заниженої та загалом неадекватної самооцінки дитини, емоційних розладів й інших психологічних проблем, пов'язана із рядом несприятливих подій в її дитинстві.

Отже, на процес формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку визначальний вплив мають індивідуально-психологічні особливості батьків, зразки поведінки, які вони демонструють у присутності дитини, та стиль сімейного виховання – спосіб, метод виховання, типова для батьків система принципів і норм, індивідуальних особливостей впливу на дітей молодшого шкільного віку. Стиль виховання, при цьому, є сукупністю настанов та відповідної поведінки, яка стосується лише не конкретної дитини, а характеризує ставлення до дітей молодшого шкільного віку взагалі.

Список використаних джерел

1. Болдіна, О. В. Психологічні аспекти виховання молодших школярів *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології* : зб. наук. пр. / Херсон. нац. техн. ун-т ; [редкол.: В. Г. Бутенко (голова редкол.) та ін.]. – Херсон : [б. в.], 2009. – Вип. 1 : 50 років : зб. наук. пр. присвяч. славетному ювілею Херсон. нац. техн. ун-ту. С. 390—396.
2. Каліман, О., Зінов'єв О. МАК "Психологія виховання" : новий інструмент у роботі психолога *Психолог*. 2018. № 15-16. С. 54—61.
3. Орлова, Г. В. (2020). Рівні вихованості Я-концепції молодших школярів. *Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Івано-Франківськ, 169–174.
4. Ерніязова В. Стиль сімейного виховання і самооцінка дитини *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. №3. С.224–228.